

کتابخانه دیجیتال ۲

دانشکده پرستاری الیگودرز

بهمن ماه ۹۷

کتابخانه دیجیتال:

تعریف مفهومی: کتابخانه‌های دیجیتالی سازمان‌هایی هستند که در آن تامین منابع، حضور کارکنانی متخصص، فرایند انتخاب، سازماندهی، کمک و راهنمایی برای دستیابی منطقی و عقلانی به اطلاعات (دیجیتالی)، تفسیر، توزیع، حفظ یکپارچگی آن و تضمین برای وجود و نگهداری مجموعه‌ای از آثار دیجیتال در مدت زمان طولانی مورد توجه قرار می‌گیرد تا بتوان منابع اطلاعاتی دیجیتال را با سرعت و صرفه‌جویانه به لحاظ اقتصادی برای استفاده یک جامعه یا مجموعه‌ای از جوامع خاص دسترس‌پذیر ساخت (زینک، ۲۰۰۵).

تعریف عملیاتی: کتابخانه‌های دیجیتال سازمان‌هایی هستند که در آن کارکنان متخصصی به انتخاب و سازماندهی منابع اطلاعاتی دیجیتال پردازند، اطلاعات تمام متن دیجیتال به جامعه کاربران آن کتابخانه ارائه شود، وابسته به یک کتابخانه سنتی باشد، اطلاعات دیجیتالی به مدت زمان طولانی به مثابه منابع اطلاعاتی پایدار قابل دسترس باشند. کتابخانه‌هایی که همه این عناصر را دارا باشند، کتابخانه دیجیتال می‌شوند. دیدگاه‌ها یا نگرش‌ها:

تعریف مفهومی: ترکیب شناخت‌ها، احساس‌ها و آمادگی برای عمل نسبت به یک چیز معین را نگرش-شخص-نسبت-به-آن-چیز گویند (کرمی، ۱۳۷۳، ص ۲۹۵). معادل انگلیسی کلمه نگرش، واژه Attitude می‌باشد که چندین معنا دارد. این واژه از کلمه لاتین Optus گرفته شده که به معنی مناسب و سازش‌یافتگی است و ریشه دیگر این کلمه Aptitude بوده که به معنی حالت و آمادگی ذهنی یا فکری برای عمل می‌باشد. از اینرو در کاربرد این دو ریشه در روان‌شناسی اجتماعی بین دو دسته نگرش تفکیک قایل شده‌اند: یا نگرش‌های ذهنی یا نگرش‌های حرکتی (آپورت، گوردون ویلارد، ۱۳۷۱).

تعریف عملیاتی: در این تحقیق منظور از نگرش بر-داشت و تصور مدیران و کتابداران نسبت به کتابخانه‌های دیجیتالی با توجه به آگاهی، دانش، و تجربه آن‌ها بر مبنای امکانات موجود در کتابخانه‌های دانشگاه است.

تعاریف مفهومی و عملیاتی

کتابداران:

تعریف مفهومی: کتابداران کسانی هستند که علم و هنر کتابداری را کسب کرده‌اند و آن شامل مدیریت، سازماندهی، فهرست‌نویسی، رده‌بندی، دانش-شناسی و اشاعه اطلاعات است. کتابداران باید با دانش‌های روز در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی آشنا باشند (ویکی‌پدیا، ۲۰۰۸).

تعریف عملیاتی: در این پژوهش، منظور از کتابداران، کتابدارانی هستند که دارای مدرک تحصیلی دیپلم، فوق دیپلم، کارشناسی، کارشناسی-ارشد، و دکتری می‌باشند و در زمینه کتابداری در کتابخانه‌های دانشگاه سابقه کار دارند و به صورت استخدام رسمی، پیمانی، و قراردادی مشغول به کارند.

مدیران:

تعریف مفهومی: فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد. (سایت ویکیپدیا، ۲۰۰۸)

تعریف عملیاتی: منظور مدیران بخش‌های مختلف دانشگاه است.

های عمومی که به هدف ارائه کتاب‌های الکترونیکی متنوع به عموم قشرهای مختلف مردم می‌باشد.

توسعه کتابخانه‌های دیجیتال-عمدتاً به دلایل-
ذیل می‌باشد:

افزایش دسترسی به منابع و تسهیل تحقیقات
جدید
مک‌به-حفظ منابع-افزایش ارزش مجموعه
های سازمان-مادر

ارائه دسترسی مداوم، انعطاف‌پذیری، فراهم
کردن قابلیت‌های افزایش تجزیه و تحلیل و بکارگیری
اطلاعات-و صرفه جویی در وقت-کاربران
پشتیبانی از یادگیری الکترونیکی-و پژوهش-

پیوسته
مکملی برای منابع چاپی (سنتی) و یکپارچه-
سازی خدمات-کتابخانه-چند رسانه‌ای-روی شبکه-
مشترک
افزایش بهره‌وری-و ارائه خدمات-مختربه-

کاربران

ایجاد مجموعه‌های قابل دسترسی-به-
طور همزمان-به کاربران.

برای تصمیم‌گیری آگاهانه در باب هر موضوع باید علاوه بر فراهم ساختن امکانات و تجهیزات سخت-افزاری و نرم‌افزاری، از اطلاعات تخصصی مربوط به آن موضوع نیز آگاه بود. مدیرانی که فاقد آگاهی، تخصص و نگرش مثبت نسبت به این موضوع باشند به راحتی نمی‌توانند تحول و نوآوری‌هایی را در این زمینه ایجاد کنند.

نوع نگرش مدیران کتابخانه، مدیران عالی و کتابداران به کتابخانه دیجیتال بسیار در سرنوشت آن تأثیرگذار است. چنان‌چه نگرش مثبت و صحیحی از کتابخانه‌های دیجیتال وجود داشته باشد مسلماً سازوکار ساخت آن راحت‌تر فراهم می‌شود.

این نوشته در نظر دارد دیدگاه‌های مدیران و کتابداران کتابخانه‌های دانشگاه را در مورد ایجاد کتابخانه دیجیتالی مورد بررسی قرار دهد، چون تصمیم‌گیری توسط آن‌ها انجام می‌شود و اگر با آگاهی و همراه با نگرش مثبت صورت گیرد احتمال موفقیت در شرایط کنونی و آینده برای ایجاد کتابخانه دیجیتال بیشتر خواهد بود.

امروزه اهمیت مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های دیجیتالی و استفاده از پایگاه‌های اطلاعات دیجیتالی به ویژه در کشورهای در حال رشد که چالش‌های مرحله‌گذار از کتابخانه سنتی به کتابخانه دیجیتالی را تا حد زیاد پشت‌سر گذاشته‌اند بر هیچ کس پوشیده نیست. کتابخانه‌های دیجیتالی مفهوم جدید در عرصه فن‌آوری اطلاعات است که به هدف رساندن اطلاعات به اقصى نقاط جهان مطرح گردیده است. دامنه وسعت فعالیت‌های آن از سطوح علمی نظیر سایت‌های حاوی پایان‌نامه‌ها و مجلات علمی گرفته تا کتابخانه-

واحدهای دانشگاه به عنوان یکی از مراکز تحقیقاتی هستند که به منظور تأمین نیروی متخصص در مقاطع کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، و دکتری تاکنون شروع به کار کرده‌اند. اداره امور مربوط به کتابخانه‌ها زیر نظر معاونت پژوهشی صورت می‌گیرد. اهداف کلی دانشگاه عبارتند از: آموزش نظری و عملی دانشجویان در رشته‌های مختلف تحت پوشش دانشگاه، فراهم نمودن تسهیلات آموزشی و پژوهشی برای دانشجویان و کادر آموزشی جهت انجام تحقیقات نظری عملی، و انتشار منابع علمی است.

برآورده شدن این اهداف و به کارگیری فن‌آوری‌های اطلاعات در کتابخانه‌های دانشگاه، به نگرش و میزان آگاهی مدیران و کتابداران آن بستگی دارد؛ به عبارت دیگر، دیجیتالی‌کردن کتابخانه‌های دانشگاه، نه تنها به نیازها و امکانات این مرکز، بلکه به قدرت تفکر و بینش مدیران و کتابداران و میزان آگاهی آنان نیز مربوط است. با دیجیتالی کردن منابع این امکان فراهم می‌شود که حجم عظیمی از منابع به نحوی ذخیره و بازیابی گردد که دسترسی به اطلاعات با صرف کمترین هزینه و در اسرع وقت ممکن گردد و در اختیار دانشجویان و استادان قرار گیرد. هزینه پیاده سازی اولیه اینگونه کتابخانه‌ها بسیار بالاست؛ ولی مدیران، کتابداران و فن‌آوران از جمله افرادی هستند که در تصمیم‌گیری کتابخانه نقش اساسی دارند.